

transparant

EDITORIAAL

‘Hij geeft hoop aan rechtelozen...’

Terwijl ik dit schrijf is de vakantie juist begonnen. Als jij dit leest is jouw vakantie bijna of helemaal voorbij... De krantentema's van de laatste dagen zullen echter nog een heel tijdje meegaan. 'De olie wordt steeds duurder', waardoor er problemen zijn met luchtvaart, transport, verwarming van huizen en gebouwen en de roep naar kernenergie luider klinkt, ook al weten we nog helemaal geen raad met het kernafval. Ook 'de voedselprijzen gaan de hoogte in' en 'de levensduurte blijft stijgen', 'drie keer meer gasmeters afgesloten dan het jaar voordien' nl. 3.335 (!) en dubbel zoveel elektriciteitsvoorzieningen (1.445) in 2007'. '20% van de Belgen kan moeilijk de kosten van de huisvesting betalen'. Niet alleen huurders maar ook eigenaars, die hun hypothecaire lening moeten afbetalen geraken in moeilijkheden... Het wordt geen gemakkelijke start voor het komende werkjaar. En wat brengt 15 juli politiek?

Het meest van al sta ik stil bij de honderdvijftig mensen in de Begijnhofkerk in Brussel, die hun 56ste hongerdag bezig zijn. Wat me treft is het doodzwijgen van de actie van deze asielzoekers. Plots blijkt dat ze niet alleen al van 8 maart actievoeren om duidelijkheid en regularisatie, maar dat ze vanaf 8 mei, ten einde raad, aan het hongerstaking zijn. De christelijke werknemersbeweging stapte mee in de boot. We vormden een mensenketting rond de kerk. De actievoerders lukten erin hun zaak in de kranten en op TV en het radiojournaal te krijgen. De volgende zondag zijn we met enkele duizenden.

In de kerk liggen ondertussen uitgebuite mensen, arbeiders die niet terug willen in de mensonwaardige illegaliteit, waar systematisch van hen wordt geprofitteerd. Sommigen proberen al vier jaar te overleven, anderen acht, twaalf of veertien jaar. Half wakker, ellendig en uitgeput liggen ze daar. Een hongerstakingster wordt weggevoerd naar het ziekenhuis.

Er komt maar geen duidelijkheid. Mensen in rechtsonzekerheid houden is een samenleving onwaardig. Een oplossing is mogelijk: het regeerakkoord (van maart) spreekt er zich al over uit en een publicatie van de uitvoeringsbesluiten (omzending-brief van minister T.) kan snel gaan...

Sommigen willen sterven voor hun zaak als zij die na hen komen daardoor 'menswaardiger' kunnen leven. De gedrevenheid van pastoor Daniel Alliet dwingt bewondering af. Zijn inzet, zijn fysieke en mentale strijdbaarheid, 'geeft hoop aan rechtelozen' en maakt de Kerk geloofwaardig. Mgr. De Kesel heeft ook de kerk bezocht en gepraat met de mensen. Op Kerknet lezen we dat mgr. Vangheluwe zich sterk uitspreekt voor een humanitaire oplossing en snelle duidelijkheid.

Hoe als christen omgaan met deze samenleving?

'Onze samenleving wordt steeds complexer', zei prof. J. Verstraeten op een IPBforum, 'en wat er gebeurt is minder duidelijk leesbaar'. Het lezen van de 'tekenen van de tijd' is door een gelovige bril kijken om te zien waar zich nieuw leven aandient en waar mogelijkheden opduiken om een stukje visioen te realiseren. Als christenen zullen we in deze samenleving nieuwe sociale praktijken moeten ontwikkelen. We zullen als christengemeenschap teken van hoop moeten worden. Dit vereist een houding van vertrouwen en van openheid in plaats van angst en gerichtheid op onszelf als mens, als gemeenschap en als (kerk)organisatie.

Vanuit het nieuwe leven dat ons in Jezus is aangeboden en in zijn geest, zullen we opstaan en doorgaan. En in de samenleving 'het ware leven' brengen (H. Arendt). In deze samenleving waarin alles steeds sneller verandert, flexibeler wordt en globaliseerd, is het onze opdracht een kritische stem hierover te ontwikkelen en duidelijke keuzes te maken. Vanuit die keuzes ontwikkelen christenen dan een kracht die deze samenleving omvormt. 'Spiritualiteit is geen vlucht uit de werkelijkheid, maar een bron van weerbaarheid' (J. Verstraeten).

60 jaar geleden werden de 'universele rechten van de mens' geschreven. Een visionaire tekst. Veel vroeger schreven apostelen verhalen over Jezus, de evangelien. In die teksten wordt het visioen steeds opnieuw geformuleerd. Laatst hoorde ik nog de Bergrede als lezing tijdens een trouwviering: '...Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid want zij zullen verzadigd worden. Gelukkig de barmhartigen want zij zullen barmhartigheid ondervinden... Gelukkig wie omwille van de gerechtigheid vervolgd worden want voor hen is het koninkrijk van de hemel.' (Mt. 5, 6-10). Ik hoorde het zacht en zwak, na 55 dagen hongerstaking: 'Ik wil doorgaan. Als het niet meer voor ons is dan is het voor de kinderen en de volgenden'.

Ik wens je nog zalige spetterstukjes vakantie en een nieuwe gretigheid om het dichtbij werkjaar aan te vatten.

Ik wil je uitdrukkelijk bedanken voor het samen op weg zijn de voorbije drie jaar naar een meer leefbare Kerk en samenleving vooral voor jongeren, homo's en lesbiennes. Naar een Kerk en samenleving met meer levensbeschouwelijke ontmoeting en meer zorg voor de schepping. Naar een Kerk en samenleving met aandacht voor het groeien in geloof en het sterker worden in solidariteit en liefde.

Guido Vos - Voorzitter IPB

Opvoeding ondersteunen is een opdracht van de gemeenschap

Op het Forum van 31 mei gaven twee sprekers een inleiding over opvoedingsondersteuning. Daarna waren er drie thematische gespreksgroepen waarin de deelnemers zelf aan het woord kwamen met hun ervaringen en aandachtspunten.

Een kwestie van 'common sense'

Hans Van Crombrugge, docent aan het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, schetste kort de historische evolutie van de opvoedingsondersteuning in Vlaanderen en opende enkele toekomstperspectieven. Hij begon met een definitie en het benoemen van de mogelijke functies van opvoedingsondersteuning. Maatschappelijk zien we hoe hulpverlening en preventie van problemen zowat alle aandacht krijgen. Er is echter ook een andere manier om aan ondersteuning te doen. Die gaat niet zozeer uit van problemen maar van de sterke kanten en mogelijkheden van gezinnen. Deze 'verrijkende' functie verdwijnt dikwijls uit het beeld. Daarom is het belangrijk om haar te benoemen en te bevorderen.

In zijn toekomstperspectieven nodigde hij uit tot een herontdekken van initiatieven rond die opvoedingsverrijking. Essentieel in deze benadering is het samenbrengen van mensen. Opvoeden is niet iets van ouders alleen maar het is een gemeenschappelijke opdracht. Van Crombrugge maakte daarbij de woordspeling met 'common sense'. Dat betekent zoiets als 'gezond verstand' maar eigenlijk zegt het letterlijk dat het alles te maken heeft met de gemeenschap. Daarbij is het belangrijk om aan te sluiten bij relevante gebeurtenissen en ervaringen van ouders en kinderen en niet zozeer te vertrekken vanuit wetenschappelijke inzichten. In deze benadering is ook ruimte voor 'trage vragen' rond motieven en zingeving.

Een inspirerend praktijkmodel is het Amerikaanse 'Family Clusters'. Het zijn gezinsgroepen die maandelijks een dag of weekend samenkomen. Typisch voor deze groepen is het feit dat ook de kinderen erbij betrokken worden. Een groot deel van hun activiteiten heeft niet direct met vorming te maken. De

verrijking gebeurt vooral door het samen zijn zelf.

Aandacht van de Kerk

Annemie Dillen, docent aan de KULeuven en voorzitter van de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal, was de tweede spreker van die voormiddag. Ze begon met een citaat van Trees Dehaene die stelt dat opvoeding een terrein van spiritualiteit is. 'Wat je voor de minste van de mijnen hebt gedaan...' heeft ook betrekking op het ingaan op de noden van kinderen. De vele nachten die ouders opstaan, de troost en veiligheid die ze hun kind geven, de vele keren dat ze hun eigen wensen en behoeften aan de kant zetten, het geduld en steeds weer nieuwe kansen geven, de onvoorwaardelijke liefde... dit alles maakt het domein van de opvoeding tot een terrein van dagdagelijkse spiritualiteit. De inzet in gezin of beroep kan evengoed geïnspireerd zijn door en inspirerend zijn voor geloof, als een bezinning of retraite dat zijn. Alleen worden mensen hierop niet aangesproken.'

Het gewone gezinsleven verdient aandacht. En dat is iets waar mensen moeten kunnen over praten. Zo gaan we in tegen de tendens om wat thuis gebeurt enkel als privé-zaak te beschouwen. Binnen de Kerk zijn er vele kansen om aan opvoedingsondersteuning te doen. Want de Kerk brengt mensen samen. Ouders en kinderen ontmoeten er elkaar op zeer verschillende momenten en in diverse contexten. Naast de liturgische

vieringen en de voorbereiding op de sacramenten zijn er ook samenkomsten in school- en parochieverband en in het bewegingsleven. Ook grootouders spelen daarbij dikwijls een belangrijke rol.

Woorden wekken, voorbeelden trekken

In de gespreksgroepen werd uitgewisseld hoe ieder vanuit de eigen invalshoek betrokken is bij opvoedingsondersteuning. We vertelden elkaar wat we aan goede voorbeelden zien en waar we in de toekomst als beweging of parochie meer aandacht aan kunnen besteden. Hierbij kreeg het thema geloofscommunicatie een uitdrukkelijke plaats.

Op het Forum van 4 oktober zullen we een aantal getuigen laten vertellen wat de sterke kanten zijn van hun manier van werken en waar de knelpunten liggen. Met behulp van een aantal richtvragen willen we ook de forumleden zelf uitnodigen om wat ze aan opvoedingsondersteuning doen, van dichterbij te bekijken. En we nemen dan opnieuw de derde vraag uit het groepsgeprek op en vragen ons af hoe we als IPB of als forumlid een bijdrage kunnen leveren in Kerk en samenleving op vlak van opvoedingsondersteuning?

Hoe gaat uw parochie, kerkraad, organisatie, zaalcomité, lokale groep, ... om met de opwarming van de aarde en de eigen CO₂-uitstoot?

Als christen en kerkgemeenschap zijn wij vanuit ons geloof geroepen tot bewust en ecologisch handelen. Het Netwerk Rechtvaardigheid & Vrede biedt op de website www.rechtvaardigheidenvrede.be verschillende handelingsmodellen en teksten die u hierbij kunnen helpen. U kunt er onder andere de CO₂-uitstoot berekenen van de eigen activiteiten en (kerk)gebouwen. Een brochure voor berekening van de persoonlijke voetafdruk met 30 handige tips kan gratis* verkregen worden via nrv@rechtvaardigheidenvrede.be of 02/502 75 28.

* voor grote hoeveelheden worden verzendingskosten aangerekend.

Diversiteit in Europa Europees Lekenforum, Bratislava 2008

Het Europees Lekenforum 2008 vond plaats in de Slovaakse hoofdstad Bratislava van 1 tot 6 juli. Er kwamen delegaties uit vijftien verschillende Europese landen om samen te denken en te spreken over het thema: 'Religie en diversiteit in Europa'. Voor België was er een afvaardiging vanuit het IPB en ook vanuit de CIL. De verschillende aspecten van het thema werden ingeleid door deskundigen of ervaringsgetuigen, waarna mogelijke vraagstelling en verwerking in workshops.

De eerste congresdag had de politieke diversiteit binnen Europa als thema. In de openingslezing van de Poolse professor Michal Sewerynski werd de politieke diversiteit in Europa geschetst en de bedreigingen die daarvan uitgaan voor de christelijke identiteit. Hij gaf drie adviezen aan de katholieke leken om hun religieuze identiteit te bewaren: persoonlijke getuigenis afleggen van je geloof; de christelijke cultuur op het publieke forum brengen; samenwerken met de Kerk om de christelijke identiteit en het spiritueel erfgoed te bewaren en door te geven.

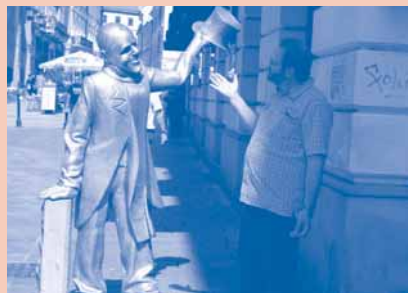
De Belgische professor Léonce Bekemans schetste het Europees integratieproject met de christelijke identiteit als inspirerende factor. Bij wijze van concretisering omschreef hij de christelijke identiteit in het onderwijs in een pluralistisch Europa. Prioritaire actiedomeinen ter versteviging van de christelijke waarden in de opvoeding zijn volgens hem: vorming gericht op een integrale menselijke ontwikkeling; stimulering van dialoog en kennisuitwisseling met specifieke focus op mensenrechten, democratie, vrede en armoedebestrijding; dienst van het onderwijs aan de samenleving, o.a. door het benadrukken van de interculturele en interreligieuze dialoog.

In de St.-Martinus kerk in Bratislava volgden we een plechtige eucharistieviering, geconcelebreerd door kardinaal R. Martino samen met vele priesters, in aanwezigheid van de Slovaakse president. De dag werd afgesloten met een internationaal buffet waarbij de verschillende deelnemers nader kennis maakten met elkaar.

De volgende dagen konden we telkens in een naburige mooie en moderne kerk samen eucharistie vieren.

De sociale en culturele diversiteit was het thema van de tweede congresdag. De in Zwitserland levende Amerikaanse Christina Sasaki Wallimann bracht een boeiend verhaal over achtergronden, vormen en ervaringen van sociale en culturele diversiteit in Europa. Haar boodschap kwam er op neer dat diversiteit noch goed noch slecht is, maar gewoon een feit. Het is onze reactie op diversiteit die goed of slecht is. Ze beklemtoonde dat men nooit over diversiteit kan spreken zonder rekening te houden met de context. Daarbij moeten we streven naar inclusiviteit. De weg naar inclusiviteit is de diaconie. God nodigt ons uit om anderen te dienen. Reageren op deze oproep van God vormt de ziel voor het bereiken van een relatie die inclusief is.

Spirituele diversiteit vormde het volgende dagthema. Zuster Lutgardis Craeynest, voorzitter van UCESM (Union of European Conferences of Major Superiors), opende deze dag met een meditatie en gaf nadien een lezing over de relatie tussen religieuze ordes en leken in Europa. Ze drukte de hoop uit dat vanuit het Forum een krachtig signaal zou gegeven worden, opdat we samen – religieuzen en leken – de verantwoordelijkheid zouden opnemen om Europa terug een 'ziel' te geven. In de namiddag kwam Eurocommissaris voor Onderwijs Jan Figel spreken over 'Het Europese jaar van de

interculturele dialoog', waarbij hij bijzondere aandacht vroeg voor zowel diversiteit als eenheid in Europa. Europa vindt immers haar kracht in de culturele diversiteit die haar kenmerkt. Dit is een troef die Europa naar de rest van de wereld moet uitspelen!

In de late namiddag brachten we een bezoek aan Nitra, het oudste diocees van Slovaakse. We bezochten er de kathedraal en aten in het seminarie alwaar de bisschop – die verantwoordelijk is voor de leken in Slovaakse – ons kwam begroeten en vooring in het gebed. Later op de avond woonden we er een openluchtconcert bij.

Op zaterdag 5 juli kwamen de vertegenwoordigers van de verschillende landen samen in het 'Statutory Assembly'. Tijdens deze statutaire vergadering keurden we de nieuwe statuten van het ELF goed zodat ze beter beantwoorden aan de hedendaagse noden van een internationale organisatie. Verder werd Maria Draaijers herverkozen als voorzitter voor een periode van twee jaar en werden er vier nieuwe leden gekozen voor het 'Steering Committee'. Hierin is België nu sterk vertegenwoordigd, naast Peter Annegarn van de CIL als nieuw verkozen, werd Jan Degadt (IPB) herverkozen als penningmeester voor de komende twee jaar.

Doorheen de verschillende dagen was er de gelegenheid om een bezoekje te brengen aan het oude stadsgedeelte van Bratislava, met zijn vele historische gebouwen en monumenten. En natuurlijk was er altijd gelegenheid om andere deelnemers te ontmoeten en contacten verder uit te bouwen. Deze dagen boden ook veel kansen zowel voor de goede samenwerking binnen de IPB-delegatie als met de CIL-deelnemers. Uit het rijke gedachtegoed van dit Forum halen we vele elementen om in onze IPB-werking verder mee te nemen.

Josian Caproens, Carine Devogelaere, Frans Ieven, Griet Peters, Koen Van den Broeck en Wim Vandewiele

Met enige trots mogen we vaststellen dat België een belangrijke deelnemer aan het Europese Forum was, is en zal blijven.

De wereld is aan de vragers

Eind juni had ik een afspraak met Liesbet Smeyers, teamcoördinator van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Vlaams-Brabant. We zitten in haar bureau. Rondom zijn kinderteekeningen te zien en wat speelgoed. Ons gesprek gaat over en weer, over mijn nieuwe job en over haar werk als hulpverlener.

Voor ik bij haar binnenstapte had ik in de gang een aantal kisten zien staan met daarin samengeperst heel veel papier.

Dat zijn onze dossiers van de beginperiode, zegt Liesbet. We lieten ze verwerken in een kunstwerk. Hun inhoud is bewaard in de computer

maar de papieren dossiers zijn nu veilig opgenomen in wat vroeger munitiekisten waren. Niet meer leesbaar maar wel nog fysiek aanwezig. Op symbolische manier blijven ze de getuigen van al wie de moed gehad heeft hier te komen praten over de moeilijke dingen in zijn leven.

In de loop van ons gesprek gaat het op een bepaald moment over communicatie en elkaar verstaan. Dat is natuurlijk essentieel in de hulpverlening. Maar ook in alle andere relaties.

Liesbet: Als je een boodschap hebt en die wil laten verstaan door je gesprekspartner, dan moet je de taal van de ander spreken. In managementskringen wordt daar tegenwoordig ook veel aandacht aan gegeven. Iemand die eerder rationeel is, moet je niet aanspreken met een vraag naar zijn gevoelens. Toch niet direct. Je moet een taal vinden die aansluit bij de wereld van de ander. Ook al kan het zijn dat die eigenlijk ook wel graag over zijn gevoelens zou spreken. Want ook in communicatie kan je geweld gebruiken. Daaronder versta ik dat je iets doet of zegt en dan niet kijkt naar de gevolgen voor de ander.

Als hulpverlener moet je durven zeggen: 'o, daar schrik ik van' of 'dat versta ik niet'. Echte communicatie hoeft niet perfect te zijn. Je probeert het en stuurt eventueel bij. De wereld is aan de vragers. Maar dan moet je geloven dat je meer dan één kans krijgt.

Is vragen niet moeilijk vandaag? Er wordt zo dikwijls verwacht dat we 'het' kunnen, wat dat dan ook is. Kinderen opvoeden bijvoorbeeld. En toegeven dat je iets niet kan, is dan moeilijk.

Toen ik zwanger was van mijn eerste kind, waren heel wat van mijn vriendinnen dat ook. En als jong koppel vroegen we ons af: 'Hoe gaan we dat nu ooit goed doen?' We vroegen hulp aan elkaar en spraken af dat als de een bij de ander iets zou zien waarvan hij of zij vond dat het echt niet kon, we dat dan zouden zeggen. We zouden niet wachten tot er problemen waren.

Gisteren nog belde iemand me met de boodschap: 'Liesbet, ik heb u nodig. Ge zijt altijd eerlijk geweest ook al was dat soms hard. Maar ik vraag u om hulp.'

Niet iedereen kan even gemakkelijk om hulp vragen. Mensen met een geschonden voorgeschiedenis hebben het daar soms heel moeilijk mee. Ze hebben geleerd dat je je eigen boontjes moet doppen. Dan is het goed dat er mensen in hun buurt zijn die hulp aanbieden of hun zorg of betrokkenheid uitdrukken. Tegen zo'n mensen moet je niet zeggen dat ze kunnen terugkomen als ze het nodig hebben. Je geeft hen gewoon een volgende afspraak die ze kunnen afbellen als ze geen verder gesprek nodig hebben. Zo verplicht je hen niet om zelf de vraag te stellen. Dat is zo voor hulpverleners tegenover hun cliënten. Maar het is even goed waar in andere relaties.

Het is wel een groot geschenk, als je zo'n mensen ontmoet op je weg.

Eigenlijk is het gewoon iets wat iedereen kan doen. Even vragen hoe het gaat, eens informeren achteraf als iemand iets aan de hand heeft gehad... Als ouders het soms moeilijk hebben met de opvoeding, kan zo'n eenvoudige vraag wonderen doen.

Mensen staan er minder alleen voor. Ze moeten niet eerst in de problemen zitten voor ze beluisterd worden. Je kan ook verwijzen naar een opvoedingswinkel als het om een iets gecompliceerder situatie gaat. En als je die persoon dan daarna terugziet, kan je even vragen hoe het geweest is.

Netwerken zijn in, de dag van vandaag. Vroeger waren die bijna voorgegeven vanuit de context. Je leefde in een gemeenschap die ook sociale controle uitoefende. Nu zijn we vrijer en kiezen zelf onze netwerken. Maar dan zijn er ook mensen die daar niet zo sterk in zijn. Die hebben dikwijls een heel klein of helemaal geen netwerk.

Misschien is het goed om alert te zijn voor die ouders of kinderen die als het ware niet zichtbaar zijn. Ze vallen niet op, zijn soms ook letterlijk niet aanwezig bijvoorbeeld op oudercontacten. Maar ze zijn kwetsbaar omdat ze sociaal geïsoleerd zijn. Of andersom: soms isoleren ze zich omdat er wat te verbergen is. Het is een verdedigingsmechanisme.

Je had het over opvoedingswinkels. Die schieten zowat als paddestoelen uit de grond. Maar geven die niet de boodschap dat opvoeden dikwijls problematisch is? Mij lijken ze impliciet ouders te diskwalificeren en zich in hun plaats te stellen als de deskundigen.

Dat zou helemaal niet de bedoeling mogen zijn. Ze moeten integendeel mensen versterken in wat die zelf kunnen. En misschien zullen we over enkele jaren zeggen: 'Daarvoor hebben we geen opvoedingswinkels nodig. Dat kunnen we zelf.' We mogen niet afleren om ons gezond verstand te gebruiken.

Als we dat gezond verstand combineren met de eerlijkheid om onze mislukkingen niet weg te stoppen en de bereidheid om vragen te stellen, dan zullen we er allemaal wel bij varen.